

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№22 (2025) 1 МАУСЫМ 2026 ЖЫЛ

Түлектер лайықты тарту жасады

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық универси-
теті дәстүрлі түрде
Түлектер күнін атап өтті.

Мерекелік жиынға ҚР Президентінің кеңесшісі Бауыржан Омаров, Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаты Алтынбек Нұхұлы, ҚазҰУ Директорлар кеңесінің төрағасы Қайрат Мәми, ҚазҰУ Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев қатысты. Сондай-ақ оқу орнын бітіргендеріне 5 жылдан бастап, 60 жылға дейінгі уақыт өткен түлектер жиналып, алтын ұяларымен қайта қауышты.

Салтанатты шара Әл-Фараби ескерткішіне гүл шоқтарын қоюмен басталды.

Түлектер күнін оқу ордасының Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев құттықтау сөзбен ашып, туған университетке арнайы келген түлектерге ризашылығын жеткізді.

«ҚазҰУ – ел элитасын тәрбиелеген қасиетті қара шаңырақ, тәуелсіз Қазақстанның басты интеллектуалдық тірегі. Бүгінде біз жаңа дәуірдің, жаңа белестердің куәсіміз. Осы жылдың 19 наурызында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев университетімізге арнайы келіп, ғылыми қоғамдастықпен жүздесті. Президентіміз университеттің ел дамуындағы страте-

гиялық рөліне жоғары баға беріп, алдымызға үлкен міндеттер қойды. Ғылымды өндіріс пен экономикамен ұштастыру, жас ғалымдарды қолдау, халықаралық байланыстарды күшейту және жаңа заман талаптарына сай бәсекеге қабілетті кадр даярлау бағытында нақты тапсырмалар жүктеді. Мемлекет басшысының бұл сенімі – біз үшін зор мәртебе әрі биік мемлекеттік жауапкершілік. Біз осы сенімді ақтау мақсатында университетіміздің ғылыми-инновациялық қуатын одан әрі нығайтып келеміз», – деді ректор.

Жалғасы 8-бетте

Бірлескен биоконверсия зертханасы ашылды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «ҚазҰУ – XUST биоконверсия бойынша бірлескен зертханасының» салтанатты ашылу рәсімі өтті. Сиань ғылым және технологиялар университетімен (Xi'an University of Science and Technology) серіктестік аясында құрылған жаңа ғылыми орталық университеттің биология және биотехнология факультеті базасында жұмыс істейді.

Шара барысында сөз сөйлеген Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев бұл жобаның университет үшін стратегиялық маңызы зор екенін атап өтті. «ҚазҰУ мен Сиань университетінің бірлескен зертханасы терең ғылыми ізденістер өндіріске арналған дайын шешімдерге айналатын бірегей алаң. Бұл жерде біз көмірді күкірттен биоәдіспен тазарту, биометан алу және экожүйелерді қалпына келтіру сияқты серпінді бағыттарды дамытатын боламыз», – деді ректор.

Сондай-ақ университет басшысы мұндай заманауи материалдық-техникалық база жас ғалымдардың халықаралық зерттеу жобаларына қатысуына және инновацияларды экономиканың нақты секторына тиімді енгізуге мүмкіндік беретінін алға тартты.

Жаңа зертханада биоконверсия үдерістерін зерттеуге арналған молекулалық-генетикалық, микробиологиялық, химиялық және биохимиялық зерттеулер жүргізіледі.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Азия университеттері қауымдастығының жаңа президенті сайланды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Қазанда өткен Азия университеттері қауымдастығының VII съезіне қатысып, баяндама жасады. Азия және Еуразия кеңістігіндегі 8 мемлекеттің 100-ден астам жетекші университетін біріктіретін бұл халықаралық академиялық ұйымның жиынында ауқымды мәселелер талқыланды.

Съездің маңызды жаңалықтарының бірі – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың ректоры Жансейіт Түймебаев Азия университеттері қауымдастығының 2026-2028 жылдардағы жаңа президенті болып сайланды.

Өз сөзінде оқу ордасының басшысы халықаралық әріптестеріне сенім білдіргені үшін алғыс айтып, бұл міндетті үлкен жауапкершілік деп санайтынын жеткізді.

Нұрсұлтан
БАЗАРБАЙҰЛЫ

Айтулы шараға Қазақстан, Қытай, Қырғызстан, Тәжікстан, Өзбекстан, Түрікменстан, Моңғолия, Армения және Ресей елінен шамамен 60-қа жуық жоғары оқу орнының өкілдері офлайн және онлайн

форматта қатысты. Қатысушылар білім беруді цифрландыру, жасанды интеллект технологияларын дамыту және жоғары технологиялар саласына қажетті білікті кадрларды даярлау мәселесін саралады.

2-бет

Қос тарап
ортақ жұмыс
тобын
құрады

3-бет

Алтын Орда
мұрасын
зерделеудің
маңызы зор

4-бет

Ұлттық
руханиятқа
қызмет еткен
қайраткер

Қос тарап ортақ жұмыс тобын құрады

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Қазан мемлекеттік мәдениет институтына арнайы жұмыс сапарымен барып, оқу ордасының ғылым және шығармашылық бағыттардағы жетістіктерімен танысты.

Жансейіт Қансейітұлы ҚазММИ ректоры Роза Ахмадиева қарсы алып, институттың соңғы ғылыми нәтижелері туралы мәлімет берді. Инжиниринг орталығының зертханалары, музей және «Цифрлық кескіндеме» көрмесі таныстырылды. Сонымен қатар шығармашылық нейротерапия бағдарламала-

рын өзірлеуден бастап, «Сабантой» фиджитал ойынына дейінгі университет жобалары ұсынылды. «Студенттік стартап» бағдарламасының жеңімпаздары ҚазҰУ ректорына өздерінің табысты технологиялық бизнес-жобаларын көрсетті. Танысудан кейін ЖОО басшылары шағын құрамда

келіссөз жүргізіп, екіжақты ынтымақтастықтың маңызды бағыттарын талқылады. Тараптар академиялық ұтқырлық, бірлескен ғылыми жобалар, мәдени-гуманитарлық байланыстарды нығайту және тәжірибе алмасу бағыттарында әріптестікті кеңейтуге мүдделілік танытты.

Роза Ахмадиева кездесудің маңыздылығына тоқталып, екі ЖОО арасындағы байланыстың нығайтуы ғылым мен мәдениет саласындағы жаңа бастамаларға жол ашатынын атап өтті.

Өз кезегінде Жансейіт Түймебаев Қазан мемлекеттік мәдениет институтының заманауи бастамалары мен шығармашылық жобаларына жоғары баға берді.

Келіссөз қорытындысында қос тарап ортақ жұмыс тобын құрып, жұмыс жоспарын бекітуге уағдаласты.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Алматы қаласы сотының төрағасы Арман Жүкеновпен кездесу өткізді.

Құқықтық мәдениетті арттыру жайы талқыланды

Жүздесуде тараптар өзара ынтымақтастықты одан әрі дамыту мәселелерін кеңінен талқылады. Әсіресе заң факультетінің студенттерін тәжірибелік даярлауды жетілдіру, жас мамандардың кәсіби біліктілігін арттыру және құқық саласындағы ғылыми зерттеулерді бірлесіп жүзеге асыру бағыттарына ерекше назар аударылды.

Университет ректоры Жансейіт Түймебаев оқу ордасында білікті заңгер мамандар даярлауға айрықша көңіл бөлінетінін атап өтіп, білім мен тәжірибені ұштастырудың маңыздылығына тоқталды. Ректордың айтуынша, сот саласының тәжірибелі мамандарымен тығыз байланыс орнату студенттердің кәсіби қалыптасуына оң әсер етеді.

Өз кезегінде Арман Жүкенов сот жүйесінде әділдік пен заң үстемдігін қамтамасыз ету жолында білікті кадрлардың рөлі ерекше екенін айтып, уни-

верситетпен бірлескен жобаларды жүзеге асыруға дайын екенін жеткізді. Сонымен қатар студенттердің өндірістік тәжірибеден өтуі мен тағылымдамалық бағдарламаларға қатысуына қолдау көрсету мәселелері қарастырылды.

Кездесу соңында тараптар құқықтық мәдениетті арттыру, жастардың құқықтық сауаттылығын нығайту және болашақ заңгерлердің кәсіби даярлығын жетілдіру бағытындағы серіктестікті жалғастыруға келісті.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ

Талапкерлерді қабылдау балы көтеріледі

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде ғылыми кеңестің кезекті отырысы өтті. Жиында жоғары оқу орнының академиялық және ғылыми дамуындағы маңызды бағыттар қаралып, білім беру бағдарламаларына талапкерлерді сапалы қабылдауды қамтамасыз ету және докторлық диссертацияларды уақтылы қорғау жұмыстарын үйлестіру мәселелері талқыланды.

Күн тәртібіндегі алғашқы мәселе бойынша Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректор Алина Галеева баяндама жасады. Ол өз сөзінде талапкерлерді сапалы қабылдау университеттің стратегиялық басымдықтарының

бірі екенін атап өтті. Спикердің айтуынша, бұл тек студенттерді оқуға қабылдау үдерісі ғана емес, елдің зияткерлік әлеуетін қалыптастыратын маңызды механизм. «Университеттің басты мақсаты – білімге құштар, дарынды әрі бәсекеге қабілетті жастарды тарту. Бұл – болашақ мамандарды даярлаудың сапасын айқындайтын негізгі факторлардың бірі», – деді проректор.

Сонымен қатар университетте кәсіби бағдар беру жұмыстарының қарқынды жүргізіліп, мектептермен, лицейлермен және колледждермен байланыс нығайтып келе жатқаны айтылды. Биыл университетте оқытылатын бірқатар мамандықтар бойынша талап күшейтіліп, қабылдау балы көтеріледі. Бүгінде талапкерлер үшін заманауи цифрлық сервистер енгізіліп, студенттерге академиялық қолдау көрсету тетіктері жетілдірілуде. Механика-математика факультетінің деканы Мәдина Мансұрова қосымша баяндама жасап, факультеттің жаратылыстану-ғылыми бағыттағы білім беру бағдарламаларына үздік талапкерлерді тарту тәжірибесімен бөлісті.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Басқарма Төрағасы – Ректор

Жансейіт Түймебаев бүгінде ел экономикасында заманауи білім мен кәсіби құзыретке ие жаңа буын мамандарына сұраныс жоғары екенін алға тартты. Осы мақсатта талапкерлерге заманауи әрі тартымды академиялық орта қалыптастыруға, сондай-ақ мектеп оқушыларының математика, IT және

инженерлік бағыттарға қызығушылығын арттыруға ерекше назар аударылды.

Күн тәртібіндегі екінші мәселе бойынша Басқарма мүшесі – ғылыми-инновациялық қызмет жөніндегі проректор Марғұлан Ибраимов баяндама жасап, диссертациялық кеңестер қызметін үйлестіру және докторанттарға ғылыми жетекшілік етудің тиімділігі мәселелеріне тоқталды.

Талқылау барысындағылыми кеңесшілердің жауапкершілігін күшейту, докторанттардың жеке жоспарларының орындалуын жүйелі бақылауды жетілдіру, сондай-ақ жас ғалымдардың жарияланымдық белсенділігін арттыру мәселелері кеңінен қарастырылды.

Гүл БАЯНДИНА

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Алтын Орда дүниежүзілік тарихтың бір бөлігі ретінде: тіл, мәдениет және сәйкестік» атты халықаралық ғылыми-әдістемелік семинар өтті.

Шараның басты мақсаты – Алтын Орданың әлем тарихындағы рөлін, сондай-ақ Ұлы Жібек жолы бойындағы жазба ескерткіштер мен мәдениет-аралық байланыстарды жаңа әдістемелік тұрғыдан зерделеу. Ауқымды шарада оқу орнының ректоры Жансейіт Түймебаев сөз сөйлеп, Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Алтын Орда мұрасын зерделеуге қатысты тұжырымдарына тоқталды. Ректор бұл

Алтын Орда мұрасын зерделеудің маңызы зор

тарихи кезеңді жаһандық үдерістер аясында, жаңа ғылыми көзқарас тұрғысынан қайта пайымдаудың маңызы зор екенін атап өтті. Жиын барысында белгілі отандық және шетелдік ғалымдар өзекті мәселелер бойынша баяндама жасады. Атап айтқанда ҚазҰУ-дың Түркітану және алтайтану ФЗИ атқарушы директоры Нұрсұлу Шаймерденова тіл саясаты мен көптілділікке, Әлеуметтік лингвистика, аударма теориясы және тәжірибесі зертханасының жетекші маманы Ақбота Кенжеқожаева дәуірдің әдеби ескерткіштеріне, Түркітану және алтайтану ФЗИ жетекші

маманы Дина Қанаева Алтын Орда мұрасы мен заманауи бірегейлікке, ал Қолжазбалар зертханасының аға ғылыми

қызметкері Аққұралай Ескендір әлемдік тарихнамадағы жаңа интерпретацияларға тоқталды. Сонымен қатар

АҚШ-тың Индиана университетінің «Флагман» бағдарламасының студенті Джон Уиллифорд Ұлы Жібек жолындағы тілдік өзгерістер туралы халықаралық тәжірибесімен бөлісті. Шара ҚазҰУ-дың Түркітану және алтайтану ғылыми-зерттеу институты мен Әлеуметтік лингвистика зертханасының ұйымдастыруымен 2024-2026 жылдарға арналған «Қоғамның рухани жаңғыруы жағдайындағы Қазақстанның түркі тілдері: графикадан – эпикалық мәтінге дейін» атты гранттық жоба аясында жүзеге асырылды.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Түлектер күнін мерекелеу аясында көрнекті ғалым, ҚР ҰҒА құрметті академигі, химия ғылымының докторы, профессор Хабиболла Құсайынұлы Оспановтың құрметіне арналған атаулы зал мен оқу аудиториясының салтанатты ашылу рәсімі өтті. Химия және химиялық технология факультетінің төртінші қабатында орналасқан жаңа білім беру кеңістігі Түлектер күніне орай және университет бітірген меценаттардың демеушілігімен толық жаңартылды.

Салтанатты шара академик Хабиболла Оспанов атындағы залдың ашылуымен басталып, оның лентасын ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев, Сенат депутаты Алтынбек Нұхұлы және академик Мұрат Жұрынов қиды. Шара барысында ақын Аспанбек Шұғатаевтың «Жыр шашу» арнауымен сүйемелденген ғалым бюстінің салтанатты түрде пердесі түрілді. Жиында сөз сөйлеген университет ректоры Жансейіт Түймебаев профессор Хабиболла Оспановтың ғылыми мұрасы халықаралық деңгейде жоғары бағаланғанын және оның отандық ғылым мен жоғары білім беру саласының дамуына өлшеусіз үлес қосқанын атап

Академик атындағы аудитория ашылды

өтті. Ректор өз сөзінде ғалымның минералдардың еру кинетикасы мен сутек энергетикасы бағытындағы зерттеулері бүгінгі күні де өзектілігін сақтап отырғанын, ол негізін қалаған ғылыми мектеп көптеген жас ғалымдардың қалыптасуына жол ашқанын тілге тиек етті. Салтанатты шара заманауи үлгіде жабдықталған №418 оқу аудитория-

сының ашылуымен қорытындыланды. Лента қию рәсіміне академиктің балалары мен жақын туыстары қатысты. Профессордың шәкірттері мен жақындарының қолдауымен жүзеге асырылған бұл игі бастама ғалым мұрасын Қазақстанның болашақ химиктері үшін сақтау мақсатын көздейді.

Гүл БАЯНДИНА

Халықаралық саясаткер көшбасшылық дәріс оқыды

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да Корея ғылым және озық технологиялар институтының (KAIST) профессоры, Корея Республикасының бұрынғы сыртқы істер министрі, саясаткер Пак Чжин көшбасшылық дәріс оқыды.

Дәріс барысында спикер қазіргі халықаралық қатынастар, дипломатия және жаһандық көшбасшылықтың маңызы туралы ой бөлісіп, жастарға өз тәжірибесі негізінде құнды кеңестер айтты. Сонымен қатар ғалым жаһандану дәуірінде білім мен ғылымның рөлі артып келе жатқанын атап өтіп, жас буынды үнемі ізденуге, кәсіби біліктілікті жетілдіруге және халықаралық ынтымақтастықты дамытуға шақырды. «Қазіргі әлемде нағыз көшбасшы білімді болып қана қоймай, сонымен қатар жауапкершілігі жоғары, өзгерістерге бейім болуы керек. Жастар болашақтың қозғаушы күші саналады. Сондықтан үздіксіз ізденіп, жаһандық деңгейде ойлай білу маңызды. Білім мен ғылым – кез келген елдің дамуының басты кепілі. Егер жастар жаңашылдыққа ұмтылып, өз елінің өркендеуіне үлес қосса, қоғам да қарқынды дамиды», – деді спикер. Пак Чжин жастардың бірнеше тіл меңгеріп, халықаралық тәжірибе алмасуы және мәдениетаралық байланыстарды нығайтуы аса маңызды міндет екенін атап өтті.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың заң факультетінде Түлектер күнін ауқымды мерекелеу аясында «1981 жылғы түлектер» атауын иеленген жаңартылған №301 аудитория мен «1996 жылғы түлектер» атындағы №4 дәріс залының салтанатты ашылу рәсімі өтті.

Студенттер игілігіне арналған заманауи оқу кеңістігі

жаңа буын студенттері білім алатын орынға айналады. Мұнда дәрістер оқылып, пікірталастар өтіп, алғашқы ғылыми идеялар туындап, Қазақстанның болашақ заңгерлері қалыптасады. Сондықтан түлектердің жастар үшін білімге, мамандыққа және университет дәстүріне деген құрметке толы кеңістік жасауының символдық мәні зор», – деді ректор.

Мерекелік бағдарлама 1996 жылғы түлектердің қолдауымен жаңартылған №4 дәріс залының ашылуымен жалғасты. Содан кейін іс-шара қонақтары №9 жатақхана маңында бой көтерген Түлектер аллеясын аралап, ұлы ойшыл Әл-Фараби монументіне құрмет ретінде гүл шоқтарын қойды.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Жаңартылған №301 аудитория жобасы университет бітіргендеріне 45 жыл толған түлектердің қолдауымен іске асырылды. Олардың қатарында көрнекті мемлекет және қоғам қайраткерлері: Қайрат Мәми, Мұсабек Әлімбеков, Зағипа Балиева және Қазақстанның құқықтық жүйесінің дамуына баға жетпес үлес қосқан басқа да белгілі тұлғалар бар. Салтанатты рәсімде сөз алған Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев университеттік дәстүрлер сабақтастығының ерекше маңыздылығын атап өтті. Университет басшысы жылдар өте технологиялар мен оқу бағдарламалары өзгергенімен, түлектердің шынайы ризашылықпен ұштасқан туған университетімен байланысы ешқашан үзілмейтінін айтты. Оның сөзінше, бұрынғы студенттердің күшімен заманауи материалдық-техникалық базаны қалыптастыру – қоғамға қызмет етудің ең үздік үлгісі. «Жаңартылған 301-ші аудитория

Ұлттық руханиятқа

қызмет еткен қайраткер

Қазақ педагогикасы мен ұлттық білім беру жүйесінің тарихында өзінің терең ғылыми ізденісі, іргелі еңбектері және мемлекетшіл ұстанымымен дараланған тұлғалардың бірі – педагогика ғылымының докторы, профессор, ҚР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты Асқарбек Құсайынов.

Ғылым жолы кездейсоқ таңдалатын кәсіп емес, ол – ұлт алдындағы жауапкершілікті жүреппен сезінуден басталатын тағдырлы миссия. Асқарбек Қабыкөнұлының бүкіл саналы ғұмыры дәл осындай биік мұраттарға қызмет етумен өрілді. Оның өмір жолына зер салғанда біз бір ғана ғалымның емес, тұтас ұлттық педагогикалық ой-сана эволюциясының куәсі болғандай әсер аламыз.

Семей өңірінің қасиетті топырағында дүниеге келген болашақ ғалымның ғылымға бет бұруы табиғи заңдылық еді. Өйткені ұлт руханиятының өзегі саналатын Абай елі қашанда терең ой мен кемел танымның бесігі болған. Қазақ ұлттық техникалық институтын тамамдап, ғылым мен педагогика саласына ерте араласқан Асқарбек Қабыкөнұлы кәсіби қызметінің алғашқы кезеңінен-ақ білім беру жүйесінің теориялық және стратегиялық мәселелеріне айрықша ден қойды. 1976-79 жылдары Германиядағы Жоғары техникалық мектепте білім алып, неміс тілінде диссертация қорғауы оның ғылыми көкжиегінің кеңдігін, әлемдік білім кеңістігімен еркін ықпалдаса алғанын көрсететін маңызды белес болды.

Ғалымның кейінгі ғылыми-педагогикалық және ұйымдастырушылық қызметі Қазақстандағы білім беру жүйесінің қалыптасуы мен жаңғыру тарихымен тығыз сабақтасып жатыр. Әсіресе тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы білім саласының күрделі кезеңінде Асқарбек Қабыкөнұлы мемлекет деңгейіндегі жауапты қызметтерді атқара отырып, ұлттық білім беру жүйесінің стратегиялық бағыттарын айқындауға белсене атсалысты. ҚР Білім министрлігіндегі басшылық қызметтері, «Қазақ энциклопедиясы» Бас редакциясындағы, «Білім», «Мектеп» баспаларындағы еңбегі оның тек ғалым ғана емес, ұлттық руханиятқа қызмет еткен ірі қайраткер екенін айқын аңғартады.

Асқарбек Қабыкөнұлының ғылыми мұрасын сөз еткенде, ең алдымен, Қазақстандағы салыстырмалы педагогика ғылымының қалыптасуы мен дамуына қосқан өлшеусіз үлесін ерекше атап өткен жөн. Ол –

Оқулық – ұлт болашағын қалыптастыратын рухани құрал десек, ғалым осы мәселені мемлекеттік деңгейдегі маңызды ғылыми проблема ретінде қарастырды. Оның оқулық теориясы мен білім мазмұнына қатысты зерттеулері педагогика ғылымының әдіснамалық қорын байытып қана қоймай, білім беру сапасын жетілдіруге бағытталған нақты ғылыми тұжырымдардың қалыптасуына ықпал етті.

отандық педагогика ғылымында салыстырмалы педагогика бағытының ғылыми негізін жүйелеген санаулы ғалымдардың бірі. Ғалым әр елдің білім беру жүйесін жай ғана сипаттап қоймай, олардың ішкі құрылымдық заңдылықтарын, ұлттық ерекшеліктерін, тарихи-әлеуметтік негіздерін терең талдай отырып, елімізге тиімді білім беру модельдерін ұсынды. Бұл – ғылыми көрегендік пен стратегиялық ойлаудың жарқын көрінісі.

Сонымен қатар профессор еліміздегі оқулық сапасын мониторингтеу жүйесінің негізін қалыптастырған ғалым ретінде де кеңінен танылды. Оқулық – ұлт болашағын қалыптастыратын рухани құрал десек, ғалым осы мәселені мемлекеттік деңгейдегі маңызды ғылыми проблема ретінде қарастырды. Оның оқулық теориясы мен білім мазмұнына қатысты зерттеулері педагогика ғылымының әдіснамалық қорын байытып қана қоймай, білім беру сапасын жетілдіруге бағытталған нақты ғылыми тұжырымдардың қалыптасуына ықпал етті.

Ғалымның жетекшілігімен жүргізілген шетелдік білім беру жүйелеріне қатысты зерттеулер еліміздегі білім реформаларының ғылыми негізделуіне елеулі әсер етті. Әлемдік тәжірибе мен ұлттық құндылықтарды сабақтастыра отырып, отандық білім беру жүйесін жаңғыртудың тың үлгілерін ұсынуы Асқарбек Қабыкөнұлы еңбектерінің стратегиялық маңызын арттыра түседі.

Асқарбек Құсайыновтың ғылымдағы тағы бір ірі еңбегі – ұлттық ғылыми терминологияны қалыптастыру ісіне қосқан үлесі. Ғалымның жетекшілігімен жарық көрген 31 томдық қазақша-орысша, орысша-қазақша ғылыми салалық терминологиялық сөздіктер – тәуелсіз Қазақстанның ғылыми-тілдік кеңістігін қалыптастырудағы аса құнды еңбектердің бірі. Бұл тек термин жинағы ғана емес, ұлттық ғылым тілін жүйелеуге бағытталған іргелі интеллектуалдық жоба еді. Ғалымның бұл бағыттағы қызметі қазақ ғылымының әдіснамалық және тілдік негіздерін нығайтуға қызмет етті.

Шынайы ғалым уақыттың соңынан ермейді, керісінше, уақыттың бағдарын айқындайды. Асқарбек Қабыкөнұлының ғылыми және қоғамдық қызметіне қарап отырып, осы ойдың ақиқаттығына тағы бір мәрте көз жеткіземіз. Ол қай кезеңде де білім мәселесіне жай ғана салалық проблема ретінде емес, ұлттың болашағын айқындайтын стратегиялық құндылық ретінде қарады. Сондықтан оның еңбектері мен ғылыми тұжырымдары уақыт өткен сайын өзектілігін жоғалтпай, қайта тереңдей түсуде.

Бүгінде 75 жасқа толып отырған Асқарбек Қабыкөнұлы – тек белгілі ғалым ғана емес, бірнеше буын зерттеушілер мен педагогтердің ұстазы, ұлттық білім кеңістігінің кемел ойлы сарапшысы, қазақ педагогикасының абыройын асқартқан көрнекті тұлға.

Педагогика және білім беру менеджменті кафедрасы атынан Асқарбек Құсайыновты мерейлі жасымен шын жүректен құттықтай отырып, зор денсаулық, шығармашылық қуат, ұзақ ғұмыр және ғылыми ізденістеріне толағай табыс тілейміз. Ұлт руханияты мен білім ғылымының дамуына сіңірген өлшеусіз еңбегі әрдайым жоғары бағаланып, кейінгі ұрпаққа өнеге болып қала беретіні сөзсіз.

Дархан ДӘУЛЕТЖАНҰЛЫ,
Педагогика және білім беру менеджменті кафедрасының аға оқытушысы, п.ғ.к.

Заманауи ғылым шекара танымайды. Әсіресе табиғи және техногендік қауіп-қатерлерді болжау, климаттық өзгерістерді зерттеу секілді жаһандық мәселелер халықаралық деңгейдегі бірлескен ізденістерді талап етеді. Осы бағытта Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің география және табиғатты пайдалану факультеті шетелдік жетекші ғылыми мекемелермен байланысты үнемі нығайтып келеді. Оның жарқын бір дәлелі – жас ғалымдарымыздың әлемдік деңгейдегі зерттеу орталықтарында тәжірибе шыңдауы.

Деректерді өңдеудің жаңа алгоритмдерін игереді

Бүгінгі таңда «Табиғи-техногендік қауіп-қатерлер» білім беру бағдарламасының 2-курс докторанты Жасұлан Такибаев Германияның Потсдам қаласында орналасқан халықаралық деңгейдегі жетекші геоғылым орталықтарының бірі – GFZ (Helmholtz Centre Potsdam – GFZ German Research Centre for Geosciences) базасында өзінің ғылыми тағылымдамасынан өтуде.

Германияның тарихи әрі ғылыми маңызы жоғары әйгілі Telegrafenberg кампусында орналасқан бұл орталық – геодезия, геофизика, қашықтан зондтау, климаттық өзгерістер мен гидрология бағытында әлемдік трендтерді айқындайтын іргелі мекеме. Мұнда Жер шарындағы ең күрделі табиғи үдерістер заманауи технологиялардың көмегімен модельденеді. Қазақстандық жас ғалымның дәл осындай халықаралық деңгейде танылған ғылыми ортада зерттеу жүргізуі отандық география, картография және инженерлік геология ғылымы үшін үлкен жетістік.

Тағылымдама жұмыстары жоғары деңгейде ұйымдастырылған. Жасұлан Такибаевтың зерттеулеріне GFZ ғылыми орталығының белді зерттеушісі, докторанттың шетелдік ғылыми кеңесшісі Аброр Гафуров жетекшілік етуде. Тәжірибелі халықаралық маманның бағыт-бағдар беруі отандық докторанттың зерттеу тақырыбының аясын кеңейтіп, оған әлемдік әдіснамалық тұрғыдан жаңа серпін беруге мүмкіндік туғызып отыр.

Ғылыми иссапар аясында докторант заманауи геоақпараттық жүйелерді (ГАЗ) қолданудың, қашықтан зондтау деректерін жоғары дәлдікпен өңдеудің және кеңістіктік талдаудың озық әдістерін меңгеру үстінде. Әсіресе табиғи-техногендік үдерістерді (оның ішінде сел, көшкін, қар жамылғысынан келетін аймақтардағы қауіп-

қатерлерді) модельдеу және спутниктік мәліметтерді нақты уақыт режимінде ғылыми зерттеулерге енгізу мәселесіне ерекше назар аударылуда.

Бүгінгі таңда климаттың жаһандық жылынуы мен антропогендік әсердің артуы жағдайында гидрологиялық және климаттық өзгерістерді дәл болжау – өмірлік маңызы бар міндет. Жас ғалым осы бағыттағы еуропалық әріптестерінің тәжірибесін зерделей отырып, халықаралық ғылыми ортамен тығыз диалог орнатып, деректерді өңдеудің жаңа алгоритмдерін игеруде.

Бұл ғылыми тағылымдама жас зерттеушінің жеке кәсіби біліктілігін арттырып қана қоймай, Қазақстан мен Германия арасындағы жоғары білім және ғылым саласындағы халықаралық байланыстарды нығайтуға үлкен септігін тигізеді.

GFZ орталығында жинақталған құнды материалдар мен инновациялық геоақпараттық технологияларды игеру дағдылары докторанттың диссертациялық жұмысының сапасын арттыруға тікелей қызмет етпек. Сонымен қатар бұл зерттеулер болашақта еліміздің табиғи қауіп-қатерлердің алдын алу, аймақтарды сейсмикалық және геоморфологиялық тұрғыдан аудандастыру мен қауіпсіздікті қамтамасыз ету бағытындағы отандық жобаларда тиімді қолданылатын болады. Жас ғалымның ізденіс жолына сәттілік тілейміз!

Ақтоты ӨТЕПҚЫЗЫ,
Картография және геоинформатика кафедрасының оқытушысы

ЖИ және Компьютерлік ғылымдар кафедрасы

Ақпараттық технологиялар факультеті 2018 жылы ашылып, 2025 жылы ақпараттық технологиялар және жасанды интеллект факультеті болып қайта құрылды. Биыл факультет бірінші түлектерді қабылдайды.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да Компьютерлік ғылымдар кафедрасы сынды профильді кафедраның болуы уақыт талабына сай, жасанды интеллект дәуірінде цифрлық ақпараттық технологиялардың күнделікті өмірдің барлық салаларында үнемі өсіп келе жатқан әсері мен қолданылуы және маман-кадрларды даярлау қызметін кеңейту қажеттілігімен түсіндіріледі. Мемлекетімізде ғылыми-техникалық өзекті әлеуметтік-экономикалық бағдарламалардың сәтті орындалуы қазіргі кезеңде білім беру мен ғылыми жүйелердің сапасын арттыру мәселесімен өзекті екені белгілі. Осыған орай, білім мен ғылым саласында жүзеге асырылып жатқан және болашағы зор барлық өзгерістер мен қажеттіліктің басты мақсаты – өз елімізді жоғары білімді, салауатты және прогресшіл ұлттық қоғам ретінде қалыптастыру.

Компьютерлік ғылымдар кафедрасы (бұрынғы Информатика кафедрасы) 2001 жылдың қараша айында құрылған. Кафедраның алғашқы меңгерушісі – физика-математика ғылымдарының докторы, профессор Г.Балақаева. Оның басшылығымен «Информатика», «Есептеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету» мамандықтары бойынша командалық, оқу жоспары, бағдарламалар құрылды. Кейіннен әр жылдары кафедра меңгерушілігін мына ғалымдар атқарды: техника ғылымдарының докторы, профессор Т.Шмыгалева; техника ғылымдарының докторы Д.Ж.Ахмед-Зәки; физика-математика ғылымдарының кандидаты, доцент Б.Урмашев; PhD, доцент Т.Иманқұлов, PhD, доцент м.а. Б.Дәрібаев. Бүгінде Компью-

терлік ғылымдар кафедрасының меңгерушісі – Н.Қасымбек. Кафедра мынадай білім беру бағдарламалары бойынша мамандар даярлайды:

Бакалавриат:

Компьютерлік инженерия, Компьютерлік ғылымдар, Есептеу инженериясы (3 жыл), Бағдарламалық инженерия (3 жыл).

Магистратура:

Компьютерлік инженерия, Компьютерлік ғылымдар, Компьютерлік ғылымдар және технологиялар (NPU), Информатика.

PhD (Докторантура):

Компьютерлік инженерия, Компьютерлік ғылымдар, Компьютерлік ғылымдар және технологиялар (NPU), Информатика, Жүйелік инженерия.

Барлық мамандықтарда жасанды интеллект бойынша курстар өтіледі. Атап айтқанда: Машиналық оқыту, Терең оқыту, Бекітумен оқыту, Нейрондық желілер, Тілді өңдеу және осы пәндердің түрлі деңгейдегі озық түрлері. Компьютерлік ғылымдар кафедрасында Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар пәні үш тілде (қазақ, орыс, ағылшын) оқытылады. Олар: киберқауіпсіздік, бұлтты және мобильді технологиялар, Smart технологиялар, Е-технологиялар, Жасанды интеллект негіздері: генеративті модельдерден – пәнаралық қолдануға дейін.

Кафедрада ғылыми жұмыстармен айналысатын зертханалар:

- Компьютерлік ғылымдар зертханасы
- Жасанды интеллект және робототехника зертханасы
- Бағдарламалық қамтамасыз ету зертханасы
- Ақпараттық технологиялар және дизайн студенттер зертханасы
- Зияткерлік бағдарламаланатын жүйелер зертханасы

Бұл зертханаларда түрлі ғылыми жобалар іске асырылып жатыр: «Жасанды интеллект қолдану арқылы Қазақстандағы әйелдер сүт безі обырын ерте анықтау». (Ғылыми жетекші:

Б.Мәткерім, PhD, доцент). «Мұнай өндіруді болжау мәселесін шешу үшін машиналық оқыту әдістерін қолдану». (Ғылыми жетекші: Е.Кенжебек, аға оқытушы). «Мұнайды ығыстыру мәселелерін шешуге арналған параллель физикалық-ақпараттандырылған нейрондық желілер». (Ғылыми жетекші: Т.Иманқұлов, PhD, доцент). «Бүйрек трансплантациясына қатысты деректерді өңдеу және талдау үшін жасанды интеллект пайдаланатын интеллектуалды бағдарламалық модуль үшін алгоритмдік механизмді әзірлеу». (Ғылыми жетекші: Ж.Берібаев, PhD, доцент м.а.). «Суперкомпьютер ресурстарын қолдана отырып, биоинформатика және кванттық есептеулер мәселелерін шешуді автоматтандырудың интеллектуалды есептеу моделін құру». (Ғылыми жетекші: С.Мұхамбетжанов, PhD, ф.-м.ғ.д., ассистент профессор). «Медициналық кескіндерді интерпретацияланатын талдау үшін терең нейрондық желілердің біріктірілген модельдерін құру». (Ғылыми жетекші: Л.Черикбаева, PhD, қауымдастырылған профессор).

Жедел дамып отырған ғылыми-техникалық прогресс қоғам өмірінің барлық салаларын ақпараттандырудың ғаламдық процесінің негізі. Заман ағымына қарай ақпараттық технологияларды қолдану айтарлықтай нәтижелер беруде. Білім беру жүйесін ақпараттандыру, жасанды интеллектіні енгізудегі этикалық және құқықтық қиындықтарға қатысты кейстерді талдау, ЖИ-ді қолданудың негізгі мәселелері, қиындықтары, деректердің құпиялылығы, ЖИ-ді енгізудің оң және проблемалық нақты жағдайларын талдау мен ақпараттық-коммуникациялық технологияны оқу-тәрбие үдерісінде пайдалану болашақ маманның өз мамандығына қызығушылығы мен мамандық сапасын арттырып, ғылыми көзқарасын қалыптастырып, еңбек нарығындағы бәсекеге қабілетті мамандар даярлауда қоғамның даму жолдарын анықтайды.

Осы орайда, Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев үкіметке бірнеше тапсырма берді. Оның ішінде ЖОО-ның зерттеу әлеуетін арттыру үшін бағдарламалық-мақсатты қаржыландыру жүйесін жолға қою, өзекті мәселе – ғылым саласындағы білікті кадр тапшылығын шешу, отандық ғылымның әлеуетін көтеру мәселесі бар. Сондай-ақ жас мамандарды даярлау үшін магистратура мен докторантура бағдарламаларына арналған грантты көбейту жағы қарастырылуда.

Тиыштық ХАКИМОВА,
Компьютерлік ғылымдар кафедрасының доценті

Назгүл ЗАКАРЯНОВА,
аға оқытушы

Цифрлық экономика — заманауи мамандық

2010 жылы Қазақстан Болон процесіне қатысып, Еуропалық жоғары білім беру кеңістігі (ЕПБО) елдерінің тізімінде 48-ші орында тұр.

Бүгінгі таңда Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі Болон процесінің параметрлері тұрғысынан құрылымы төмендегідей:

Бакалавриат – жоғары білім, оның білім беру бағдарламалары тиісті мамандық бойынша «бакалавр» дәрежесін бере отырып, кадрлар даярлауға бағытталған. Оқу мерзімі – 4 жыл.

Бірнеше жыл бұрын мамандық пен ЖОО таңдаған кезде мен үшін жай ғана диплом алу емес, қазіргі заман талабына сай нақты білім мен дағдыларды меңгеру маңызды болды. Сол себепті менің таңдауым Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-ға және «Цифрлық экономика» бағытына түсті. Бүгінде цифрлық технологиялар банк саласынан бастап, мемлекеттік басқаруға дейін барлық бағытты өзгертіп жатыр. Біз деректер, онлайн-сервистер және автоматтандыру дәуірінде өмір сүріп жатырмыз, ал экономика IT шешімдерінсіз мүмкін емес. ҚазҰУ-да білім ала отырып, таңдаған мамандығымның уақыт талабына толық сәйкес келетініне көз жеткіздім. Біз тек классикалық экономикалық пәндерді ғана оқып қоймай, деректерді талдауды, цифрлық құралдарды пайдалануды, заманауи қаржылық технологияларды меңгеріп жатырмыз.

Менің кәсіби қалыптасуымда өндірістік тәжірибенің орны ерекше болды. Мен оны өз бетімше, банкке барып таптым, себебі алған білімімді нақты жұмыс барысында тексергім келді. Бұл тәжірибе университетте қалыптасқан дағдылардың қаншалықты маңызды екенін көрсетті. Операциялық үдерістермен жұмыс істеу, қаржылық деректерді талдау, цифрлық банк жүйелерінің қызметін

түсіну – мұның бәрі теория емес, күнделікті тәжірибемнің бір бөлігіне айналды.

ҚазҰУ студенттерге ең бастысы – іргелі білім мен дамуға қолайлы орта береді. Мұнда ақпаратпен жұмыс істеуді, талдамалық ойлауды, шешім қабылдауды және жауапкершіліктен қорықпауды үйретеді. Университет заманауи білімге жол ашады, ал одан әрі бәрі студенттің өзіне, оның ізденісі мен дамуға деген ұмтылысына байланысты.

Студенттік кезең – тек маман емес, тұлға ретінде қалыптасатын уақыт. Төрт жыл ішінде мен мақсат қояды, мүмкіндіктерді іздеуді және алға ұмтылуды үйрендім. Бұл – өзін-өзі жүзеге асыруға барлық жағдай жасайтын университеттің үлкен еңбегі. Бүгін 4-курс студенті ретінде ҚазҰУ мен «Цифрлық экономика» мамандығын таңдағаным кәсіби жолымдағы маңызды қадам болғанына сенімдімін. Бұл шынымен болашаққа қажетті білім.

Ал бүгін мамандық таңдау алдында тұрған талапкерлерге айтарым: жаңа әрі перспективалы бағыттардан қорықпаңыздар. Әлем өзгеріп жатыр, экономика да бірге өзгеруде. Демек, цифрлық кеңістікте жұмыс істеп, оны дамытуға дайын мамандар қажет.

Экономикалық бағыттағы мамандарды даярлау міндеті сыни ойлау дағдыларын қалыптастыру, салалық және өңірлік деңгейлерде орнықты даму мақсаттарын іске асыру тетігінің тиімділігін бағалау, оңтайлы экономикалық шешімдер табу болып саналады. ЖОО-да оқыту мен кәсіптік даярлаудың формалды және бейресми түрлері арқылы дайындық деңгейін арттыру бағытында тұрақты даму мақсаттарын іске асыру, ондағы кафедра-лардың оқытушы-профессорлық құрамының және болашақ түлектердің біліктілігін арттыруды көздейді.

Жандос СМАҒҰЛ,
«Цифрлық экономика» мамандығының 4-курс студенті

История одного слова

Часто в разговорах со студентами я слышу общеизвестное выражение «правовое государство». И обычно оно сводится к простой формуле: раз уж Казахстан позиционирует себя таковым, значит, на первом месте у нас должны стоять права человека. Вроде бы все верно - не придерешься. Однако мне нередко приходится останавливать собеседников, и кое-что разъяснять.

Прежде всего я прошу молодых людей перевести на английский язык это, казалось бы, простое понятие. И, поверьте, за всё время моей преподавательской работы, то есть за 30 лет, ни один из них, даже обучавшихся в специализированных школах или за рубежом, не смог сделать это правильно. Чаше всего они ограничиваются вариантом вроде «right's state». А ведь это в корне неверно. В английском используют совсем другие понятия: «rule of law» (правление закона) или «constitutional state» (конституционное государство).

Как же так? - воскликнет читатель. Неужели за десятки лет внедрения английского языка (и не только его) зарубежные «гуру» и «наставники» так и не донесли до своих учеников правильный перевод? А вот тут-то и кроется вся загвоздка... Более того, я не раз просил перевести это выражение самих англоязычных преподавателей, приглашенных читать лекции в наших вузах. И, что удивительно, многие из них просто отказывались это делать.

Дело в том, что выражение «правовое государство» в том виде, как мы его используем в повседневной речи и практике, не совсем корректно. В русском языке слово «право» имеет две коннотации. Первая - это «права человека» (мои права), то есть то, за что борются и к чему апеллируют, например, правозащитники. Вторая - «право» как закон. Отсюда такие понятия, как «уголовное право», «гражданское право», «таможенное право», которые вовсе не означают совокупность прав граждан или подсудимых, а фактически тождественны выражениям «уголовное законодательство», «гражданское законодательство» и т.д.

Еще в 1990-е годы наши юристы и идеологи, по сути, не стали углубляться в эти различия и использовали обобщенный термин. Казалось бы, что в этом плохого?

Обратимся к истории. Возможно, кого-то разочарую, но в эпоху европейских буржуазных революций XVII-

Примечательно, что выражение «құқықтық мемлекет» особенно импонирует либеральной части нашего общества. Я не раз пытался объяснить коллегам некорректность такого перевода, но в ответ однажды даже услышал совет «лучше эту тему не затрагивать». А один знакомый интеллектуал вообще искренне возмутился тем, что я доношу подобную позицию до студентов.

XVIII веков на первый план выдвигалась вовсе не «защита прав человека», а идея равенства всех перед законом. И хотя во многих учебниках до сих пор доминирует иная трактовка, на самом деле системное понимание прав человека сформировалось значительно позже - лишь к концу XIX-началу XX веков.

Вспомните: привилегии в те времена были только у королей, аристократии и духовенства. Об интересах простого народа беспокоились мало. Поэтому буржуазные революции совершались под лозунгом «равенства перед законом»: люди требовали одинаковых правил и наказаний для всех, включая монархов и знать. И только осознавая это, мы начинаем понимать английское «rule of law» - как государство, в котором правят законы, равные для всех. А если учесть, что многие короли вообще правила без какого-либо фиксированного свода законоположений, то становится понятным и термин «constitutional state».

Но казахстанские юристы, повторяюсь, не стали усложнять себе задачу и попросту заимствовали кальку с русского языка варианта конца 1990-х. Так у нас появилось

выражение «құқықтық мемлекет», которое не передает ни суть понятия, ни его историческое содержание. Между тем, более точным было бы выражение «заң үстемдігі» - «верховенство закона».

Многие спросят: разве такие, казалось бы, нюансы действительно на что-то влияют? Практика показывает, что - да. К примеру, те же студенты апеллируют к «правовому государству» преимущественно в ситуациях конфликтов с преподавателями или администрацией университетов. Однако, когда им объясняешь, что наличие прав неизбежно предполагает и наличие обязанностей, это нередко вызывает непонимание. В их восприятии существует лишь один нарратив: «у меня есть права - будьте добры их уважать».

Другой вопрос: почему почтенные англоязычные преподаватели сами обходят этот момент стороной? Почему, проводя занятия в наших аудиториях, общаясь с нашими студентами, они стараются не озвучивать реальные понятия, которые приняты в их собственной практике? Более того, слушая некоторые их выступления, невольно замечаешь, что они упорно делают акцент именно на правовой (в узком, правозащитном смысле) составляющей.

Примечательно, что выражение «құқықтық мемлекет» особенно импонирует либеральной части нашего общества. Я не раз пытался объяснить коллегам некорректность такого перевода, но в ответ однажды даже услышал совет «лучше эту тему не затрагивать». А один знакомый интеллектуал вообще искренне возмутился тем, что я доношу подобную позицию до студентов.

Между тем, суть проблемы заключается в подмене смыслов (в неверном переводе и выборе коннотации) - мы фактически ставим телегу впереди лошади...

Арман КУДАБАЙ,
ст.преподаватель
факультета
журналистики

В начале года в Кызылорде под председательством Президента Республики Казахстан Касыма-Жомарта Токаева состоялось V заседание Национального курултая. Это событие стало важным общественно-политическим моментом, которое объединило историческую память, национальную идентичность и современные стратегические ориентиры развития страны. Заседание стало не просто форумом, а механизмом взаимодействия общества и власти, а также платформой для анализа и выработки приоритетов развития Казахстана в условиях глобальных вызовов.

Национальный курултай как зеркало истории

Выбор Кызылорды как места проведения заседания был символичным. Президент отметил, что этот регион на протяжении веков служил перекрестком цивилизаций, торговых путей и культурных традиций. Исторические памятники, такие как Чирик-Рабат, Жанкент, Сыганак, Баршынкент, являются яркими примерами древней городской культуры на казахской земле. Эти археологические памятники служат знаками преемственности поколений и подтверждают, что территория современного Казахстана издавна была центром развитой цивилизационной жизни. Слова Президента о древней городской культуре региона олицетворяют важную идеологическую концепцию: история страны не ограничивается только датами и фактами, она является духовной основой современности и источником внутренней устойчивости в условиях глобальных изменений.

Президент акцентировал внимание на социально-экономической динамике страны. В общенациональном контексте Президент отметил, что ВВП Казахстана достиг более 300 миллиардов долларов, а ВВП на душу населения приблизился к 15 тысячам долларов. Эти показатели свидетельствуют о переходе страны от сырьевой модели экономики к более диверсифицированной и устойчивой. Ключевым аспектом стало развитие малого и среднего бизнеса, который теперь составляет около 40% от структуры экономики. Это отражает рост предпринимательской активности, укрепление конкуренции и снижение зависимости от крупных госу-

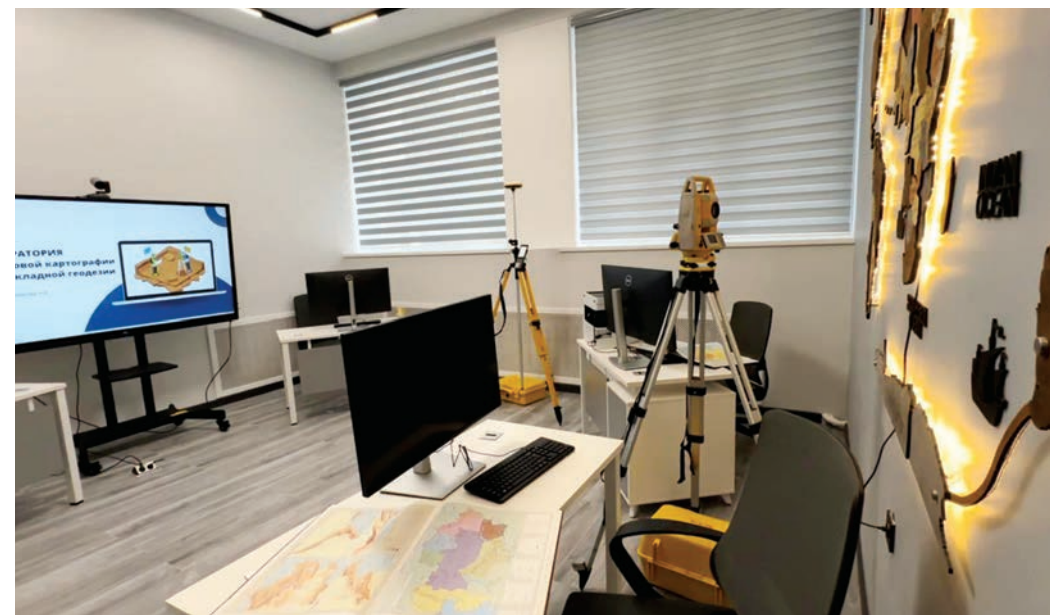
дарственных и квазигосударственных структур. Такие экономические изменения говорят о том, что Казахстан движется в сторону более устойчивой, сбалансированной и адаптированной к глобальным вызовам экономики XXI века.

Национальный курултай стал живым примером того, как общественные инициативы могут превращаться в реальные решения. За четыре года работы курултая на основе предложений, выработанных в рамках форума, было принято 26 законов, касающихся улучшения социальной сферы, прав женщин, защиты детей и модернизации внутренней политики. Это подтверждает практическую результативность и важность такой институции для развития страны. В заключение можно сказать, что V Национальный курултай стал важным шагом в укреплении Казахстана, объединяя традиции, современность и будущее. Стратегия развития страны, основанная на исторической памяти, культурной преемственности и прагматичной государственной политике, призвана обеспечить долгосрочную устойчивость. Казахстан строит свою модель развития на диалоге, ответственности и солидарности, что является основой успешного перехода к более устойчивому и процветающему будущему.

Карлыгаш
БАЙШОЛАНОВА,
профессор

Айханым КУРМЕТКЫЗЫ,
студентка 4 курса
кафедра информационных
систем
факультет ИТ и ИИ

Қоғам қауіпсіздігін қамтамасыз ететін мамандар

Қазіргі уақытта табиғи және техногендік қауіп-қатерлер адамзат қоғамының тұрақты дамуына елеулі әсер ететін маңызды мәселелердің бірі. Жер сілкінісі, сел, көшкін, су тасқыны, құрғақшылық, дауыл, орман өрттері сияқты табиғи құбылыстар көптеген мемлекеттерде үлкен материалдық шығындарға және адам шығынына әкелуде. Сонымен қатар өндірістік апаттар, радиациялық және химиялық ластану, өндірістік жарылыстар сияқты техногендік қауіптер де қоғам үшін үлкен қауіп төндіреді.

Ғалымдардың пікірінше, соңғы 100 жыл ішінде табиғи апаттардың саны айтарлықтай өскен. Егер XX ғасырдың басында әлемде жылына шамамен 10 ірі табиғи-техногендік апат тіркелсе, ғасырдың ортасында олардың саны 65-ке жеткен, ал ғасыр соңында жылына 200-ге жуық апат тіркелген. Яғни бір ғасыр ішінде табиғи апаттардың саны шамамен 20 есе артқан. Соңғы 50 жылда әлемде 11 мыңнан астам табиғи апат тіркеліп, олардың салдарынан 8 миллионнан астам адам қаза тапқан. Ал XXI ғасырда БҰҰ мен EM-DAT (Emergency Events Database – әлемдегі табиғи және техногендік апаттар туралы ең ірі халықаралық мәліметтер базасы) дерекқоры бойынша 2000-2019 жылдары әлемде 7348 ірі табиғи апат тіркелген.

Табиғи апаттардың экономикалық шығындары да өте жоғары деңгейге жетіп отыр және жыл сайын артып келеді. Табиғи апаттардан болатын экономикалық шығындар да жыл сайын өсіп келеді. Бүгінде қауіпті табиғи процестерден болатын орташа экономикалық шығын 150 млрд АҚШ долларын құрайды. Сарапшылардың болжамынша, 2050 жылға қарай бұл көрсеткіш 300 млрд долларға дейін жетуі мүмкін. Соңғы онжылдықтарда табиғи апаттардың көбеюінің негізгі себептерінің бірі – жаһандық климаттың өзгеруі. Дүниежүзілік метеорологиялық ұйымның мәліметтері бойынша, қазіргі жаһандық температура индустрияға дейінгі кезеңмен салыстырғанда шамамен 1,1°C-қа жоғарылаған.

Осындай күрделі қауіптерді зерттеу және оларды басқару үшін арнайы дайындалған мамандар қажет. «Табиғи-техногендік қауіп-қатерлер» мамандығы табиғи процестер мен техногендік әсерлерді кешенді түрде зерттеуге бағытталған.

Аталған мамандық бойынша білім алатын студенттер табиғи апаттардың пайда болу механизмдерін, қауіпті аймақтарды анықтау әдістерін, қауіптерді бағалау тәсіл-

дерін, төтенше жағдайлардың алдын алу шараларын үйренеді. Оқу барысында студенттер мынадай пәндерді меңгереді: география, геоморфология, геология, гидрология, сейсмология, метеорология, экология, геоақпараттық жүйелер (GIS). Сонымен қатар заманауи ғылыми әдістерді пайдаланып, табиғи процестерді талдау, қауіпті аймақтарды картаға түсіру және қауіптерді бағалау дағдыларын меңгереді.

Бұл мамандық түлектері түрлі салаларда жұмыс істей алады: төтенше жағдайлар қызметі, ғылыми-зерттеу институттары, экологиялық ұйымдар, мемлекеттік басқару органдары, табиғи ресурстарды басқару мекемелері, инженерлік және сараптамалық ұйымдар. Сонымен қатар табиғи апаттардың алдын алу және қауіпсіздікті қамтамасыз ету бағытында ғылыми зерттеулер жүргізуге мүмкіндік бар.

Мамандық бойынша білім алатын студенттер оқу барысында әртүрлі мемлекеттік және ғылыми мекемелерде тәжірибеден өте алады. Олардың қатарында: Алматы қаласындағы Төтенше жағдайлар және апаттар қауіпін азайту орталығы, ҚР Төтенше жағдайлар министрлігі, «Қазгидромет», Сейсмологиялық байқаулар және зерттеулер ғылыми зерттеу орталығы, «Қазселденқорғау», Орталық Азия аймақтық гляциологиялық орталығы, Экология және табиғи ресурстар министрлігіне қарасты ұйымдар, «Қазақстан ғарыш сапары» АҚ және басқа да жергілікті төтенше жағдайлар департаменті мен бөлімшелері сияқты ұйымдар бар.

«Табиғи-техногендік қауіп-қатерлер» мамандығы – табиғи процестерді терең түсінуге, қауіпті жағдайларды болжауға және қоғам қауіпсіздігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін болашағы зор ғылыми бағыттардың бірі. Қазақстанда «Табиғи-техногендік қауіп-қатерлер» білім беру бағдарламасы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ география және табиғатты пайдалану факультетінде жүзеге асырылады.

Сонымен қатар бұл бағыт бойынша бакалавриаттан кейін магистратура және докторантура деңгейінде білімін жалғастыруға мүмкіндік бар. Магистратура және докторантура бағдарламасы табиғи және табиғи-техногендік процестерді зерттеу, қоршаған ортаның жағдайын бақылау және қауіп-қатерлерді басқару саласында ғылыми зерттеулер жүргізуге бағытталған.

Қоғам қауіпсіздігін қамтамасыз етуге үлес қосқысы келетін, табиғатты зерттеуге қызығушылық танытатын талапкерлерді осы перспективалы мамандық бойынша білім алуға шақырамыз.

Әсима ҒАЛЫМЖАНҚЫЗЫ,
«Табиғи-техногендік қауіп-қатерлер»
мамандығының координаторы,
ғ.ғ.д., профессор

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың «Кітапханалық ақпараттық жүйелер» білім беру бағдарламасының студенттері олимпиадада I орын иеленді.

М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінде «Кітапхана ісі» білім беру бағдарламасы бойынша XVIII республикалық студенттік пәндік олимпиада болып өтті. Олимпиадаға еліміздің осы бағытта мамандар даярлайтын жетекші жоғары оқу орындарынан жеті команда қатысты.

Цифрлық дәуірдегі кітапхана

Олимпиада білім, зерттеу және шығармашылық қабілеттерді ұштастыратын кәсіби алаң ретінде ұйымдастырылды. Қатысушылар теориялық дайындықтарын көрсетумен қатар, практикалық кезеңде заманауи кітапхана қызметтерін трансформациялауға бағытталған жобаларды ұсынды. Байқау үш кезеңнен тұрды: таныстыру, теориялық және практикалық (жобаларды қорғау). Әр кезеңде білім алушылардың кәсіби құзыреттері кешенді түрде бағаланды.

Байқау нәтижесінде Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың тарих факультеті Дүниежүзі тарихы, тарихнама және деректану кафедрасының «Кітапханалық ақпараттық жүйелер» білім беру бағдарламасының студенттері, «Білім шамшырақтары» командасы I орын иеленіп, «Үздік команда» номинациясымен марапатталды. Жетекшісі – қауымдастырылған профессор, педагогика ғылымының кандидаты Қалима Туенбаева.

Команда «Smart кітапхана – мәдени капиталды дамытуға арналған цифрлық экожүйе» атты ғылыми жобасы және моделін ұсынып, оны нақты пилоттық шешімдер арқылы дәлелдеді.

Ұсынылған жоба кітапхананың дәстүрлі функцияларын цифрлық сервистермен интеграциялауға бағытталған. Жоба аясында үш пилоттық бағыт жүзеге асырылды. Бірінші бағыт – «Біздің қаланың дауыстары» цифрлық аудиотекасы. Бұл жоба арқылы оқырмандар кітап үзінділерін немесе ауызша әңгімелерді өз дауыстарымен жазып, ортақ аудиоқор қалыптастырады. Жоба қоғамның мәдени жадысын сақтауға, ұрпақаралық байланысты нығайтуға және цифрлық сауаттылықты арттыруға ықпал етеді.

Екінші бағыт – «QR-тарихтар» жобасы. Оның мақсаты – кітапхана кеңістігін интерактивті ақпараттық ортаға айналдыру. QR-кодтар арқылы пайдаланушылар кітаптар мен авторлар туралы кеңейтілген ақпаратқа қол жеткізе алады. Үшінші бағыт – «Smart-гид», яғни пайдаланушыларға кітапханалар мен мәдени нысандар туралы жедел ақпарат ұсынатын цифрлық сервис.

Ұсынылған модель кітапхананың цифрлық трансформациясын, оқырманның белсенді қатысуын және ақпараттық қызметтердің жаңа форматтарын айқын көрсетті. Жоба сондай-ақ БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарымен үйлеседі: ТДМ-4 (Сапалы білім беру) – білімге ашық әрі тәулік бойы қолжетімділікті қамтамасыз ету; ТДМ-9 (Индустрияландыру, инновациялар, инфрақұрылым) – айтарлықтай қаржылық шығындарды талап етпейтін цифрлық шешімдерді енгізу; ТДМ-10 (Теңсіздікті қысқарту) – әлеуметтік тұрғыдан осал топтар үшін ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз ету; ТДМ-11 (Тұрақты қалалар және елді мекендер) – мәдени мұраны сақтау және жергілікті қауымдастықтарды дамыту.

Жоба кітапхананы дәстүрлі ақпарат сақтау орнынан интерактивті, цифрлық және әлеуметтік маңызы жоғары білім кеңістігіне айналдырудың тиімді моделін көрсетеді.

Smart кітапхана – бұл болашақтың ісі емес, қазіргі кезеңде жүзеге асырылып жатқан шынайы трансформация.

Тарих факультеті «Кітапханалық ақпараттық жүйелер» білім беру бағдарламасы бойынша көсіби мамандар даярлауда жетекші орында. Бүгінде еліміздің түрлі өңіріндегі кітапханаларда осы мамандықты тамамдаған кәсіби кітапханашылар қызмет етуде. Бұл өз кезегінде білім беру бағдарламасының сапасын, оның еңбек нарығындағы сұранысқа ие екенін және ұлттық ақпараттық кеңістікті дамытудағы маңызды рөлін айқындайды.

Шаһризада ОТАРБАЙ,
«Кітапханалық ақпараттық жүйелер» мамандығының
1-курс докторанты

Түлектер лайықты тарту жасады

Басы 1-бетте

Өз сөзінде ЖОО басшысы ҚазҰУ-дың соңғы жетістіктеріне тоқталып, университет қалашығын дамытудың II кезеңі аясында жүзеге асырылып жатқан жобалардың барысын таныстырды. Ректор білім беру және ғылыми инфрақұрылымды жаңғырту, студенттерге қолайлы орта қалыптастыру бағытындағы жұмыстар жүйелі түрде жалғасып жатқанын атап өтті.

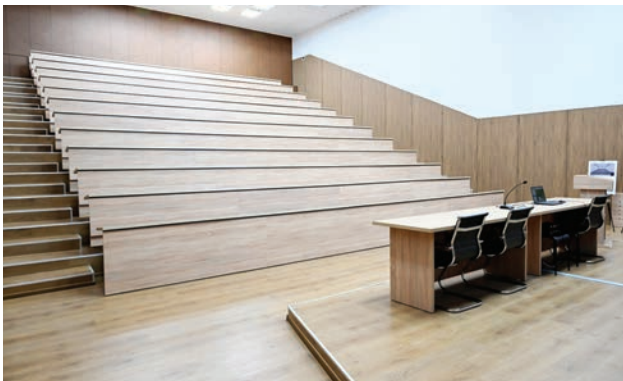
Осы орайда, Жансейіт Қансейітұлы туған университетке арнайы келіп, қара шаңырақтың жаңаруына айтарлықтай үлес қосқан әр жылғы бітірушілерге ерекше алғыс білдірді. Түлектердің қолдауымен университет өмірінде үлкен оң өзгерістер орын алды. Нақтырақ айтсақ, заң, география, ақпараттық технологиялар, филология және химия факультеттерінде дәрісханалар мен коворкинг алаңдары күрделі жөндеуден өтіп, Хабиболла Оспанов атындағы фойе мен Түлектер аллеясы бой көтерді. Сонымен қатар физика-техникалық, информатика және биология факультеттерінің түлектері оқу ордасын заманауи техникалармен, LED экрандармен және жаңа кітаптармен қамтамасыз етті. Ең бастысы, ардагерлер мен жас түлектердің бұл жанашырлығы тек инфрақұрылымды жаңартумен шектелмей, шығыстану және журналистика факультеттерінің қолдауымен үздік оқитын студенттерге шәкіртақы тағайындаумен жалғасты.

Жиында ҚР Президентінің кеңесшісі Бауыржан Омаров пен ҚазҰУ Директорлар кеңесінің төрағасы Қайрат Мәми сөз сөйлеп, университет ұжымын және барлық түлектерді айтулы мерекемен құттықтады. Олар ҚазҰУ-дың ел ғылымы мен білімінің дамуына қосып келе жатқан үлесін жоғары бағалап, оқу орнының алдағы уақытта да жаңа белестерді бағындыра беретініне сенім білдірді.

Концерттік бағдарлама барысында түлектер «Армандастар» әнін бірге орындады. Сонымен қатар түлектер вальсы мен 2026 жылғы түлектердің заманауи би қойылымы көрермендердің ерекше ықыласына бөленді. Шетелдік студенттер де сахнаға шығып, университет түлектерін мерекемен құттықтап, ҚазҰУ-дың халықаралық беделін айшықтай түсті.

Кеш барысында Алматы туралы танымал әндерден попури орындалып, мерекелік шара «Жасай бер, ҚазҰУ-ым!» әнімен қорытындыланды.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай: kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Алматы-Болашақ» АҚ баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787
Таралымы – 2000
Тапсырыс №1155

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.